

te mœæ, et satier ab uberibus consolationis ejus. » A frater Guido hanc visionem fratribus revelare curavit.
Post transitum autem prædicti domni Hugonis,

GERARDUS DEI GRATIA GRANDIMONTENSIS PRIOR VII.

I. De revelatione beati Stephani.

Dum ordo Grandimontensium diu post transitum B. Stephani confessoris Christi, divina largiente gratia, religione, sanctitate, ac bonitate, populis multiplicatus in magna pace, charitate, honore et prosperitate non modica perstitisset, ultimo anno papatus Lucii III, Philippo rege Francorum et Henrico rege Anglorum regnantibus, oborta est gravis dissensio, peccatis nostris exigentibus, Deo permittente, et inimico humani generis instigante, in ipso ordine nostro. Unde necessitas coegit ut fratres invicem altercantes ad curiam accelerarent. Heu! heu! proh dolor, qui diu pacifici exstiterant, modo facti sunt discordes; qui sese dilexerant, modo facti sunt inimici; qui sanctitatis virtute præeminebant, in dedecus et subsannationem a multis rediguntur. Et quid dicam? Flebant, lugebant, lamentabantur, angustiabantur pene omnes amici ordinis, eo quod viderent et audirent falsidicos et inimicos veritatis impia verba proferre, garrere, strepere contra religionis observantiam, adversus charitatem fraternam. Timebant autem de ordine ne subverteretur, mutaretur, destitueretur, cum aspicerent, cernerent perturbari undique statum ordinis, discurrere fratres ac vagari per sæculum, alios iuvitos, alios spontaneos. Inviti defendebant ordinem, spontanei contra ordinem. Et quid plura? *Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. Qui soliti erant vesci in croceis, amplexati sunt stercorea* (Thren. iv). Charitas fraterna vertitur in odium, veritas in mendacium, bonitas in tædium, sanctitas in opprobrium, sobrietas in derisum, humilitas in contemptum, religio in detrimentum, obedientia in nihilum, fere omnis virtus in vitium. Quid ergo? Facti sunt cives Jerusalem cives Babylonæ, spirituales facti sunt carnales, animales, bestiales, contra quos Apostolus: *Cum sit inter vos zelus et contentio, nonne homines estis? Nonne carnales estis, et secundum hominem ambulatis?* (I Cor. iii.) Quis, inquam, talia videret, talia audiret, et a fletu, a gemitu, a singultu, a suspiriis, a lacrymis cessare posset? O Domine, Jesu bone! o redemptor generis humani piissime! o pastor sempiternè! o Pater misericordissime! o Salvator amantissime! quare hoc sustinuisti? quare hoc permisisti? quare hoc ut sic fieret disposuisti, ut populus tuus veneno diabolico sic male interficeretur, domus tua confunderetur, religio perturbaretur, ordo venerabilis ita tractaretur, subsannaretur in detrimentum et dedecus verteretur? Ubi est, Domine meus, ubi est protectio tua, ubi est promissio tua: *Non relinquam vos orphanos* (Joan.

xiv)? Quare non nos visitasti? Cur sceleribus nostris non obviasti? Cur facinora nostra non detesti? fleu, Domine mi! hic deficit sensus, hic deficit cogitatus, hic ignorantes facti sumus, hic reatum nostrum cognoscimus, hic peccatum nostrum confitemur: unde veniam petimus; misericordiam et indulgentiam a te, Domine, misericorditer atque suppliciter postulamus. Indulge, Domine, quia potens es, quia misericors, quia suavis, et mitis, pius, benignus, qui omnium misereris, et nihil odisti eorum quæ fecisti, Domine, dissimulans peccata hominum propter penitentiam. *Parce, Domine, parce populo tuo, et ne des hæreditatem tuam in perditionem* (Joel ii). Fac cum servis tuis misericordiam. *Visita nos in salutari tuo* (Psal. cv), *et esto placabilis super nequitia populi tui* (Exod. xxxii). Et si oblocuti sumus, Domine, ista sic dicentes, *Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, sed cito anticipent nos misericordiam tuam, quia pauperes facti sumus nimis. Adjuva nos, Deus salutaris noster, et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos, et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum* (Psal. lxxviii). Forsitan ob iniquitatem nostram, et propter scelus nostrum cecidit cæcitas hæc ex parte super populum tuum, talis tentatio, ut aliis esset ad probationem, cæteris ad preemptionem, id est bonis ad bonum, malis autem ad malum, vel forte, ut qui in ordine latitabant, et sub ovina pelle seipos arte simulatoria tegebant, agnoscerentur, unde et vitarentur, repudiarentur, contemnerentur, vel qui prædestinati non erant in ordine ut salvarentur, egrederentur, vel ut ordo pacem et concordiam vel bona spiritualia quæ amiserat, te miserante, consequi posset. Ergo, Domine, audi vocem deprecationis nostræ et intende orationibus nostris, et qui aperuisti oculos Agar ancillæ tuæ, aperi oculos cordium nostrorum, et revelare digneris nobis famulis tuis, ut voluntas sancta tua erga nos sit, ut laudemus nomen tuum assidue, quod est benedictum per sæcula. Amen.

II. Item ad nonitio ad fratres.

Igitur, dilectissimi, hæc audientes compungimini, et nolite peccare vel contristari; sed recolite quemadmodum Deus omnipotens miro et inestimabili modo permisit peccatis hominum terram Jerosolymitanam ea tempestate, qua hæc apud nos facta sunt, in manibus Allophyolorum transferri, populum suum ab eis interfici, captivari, torqueri. Hæc autem sæpissime in divinis libris inveniuntur, quemadmodum Pater misericordiarum suos patitur hodie habere ab initio sæculi persecutiones ac tribulatio-

nes. Quid enim de Noe justo factum est? Nonne passus est cataclismi tormentum? Nonne Abraham fidelis exsul factus est? Nonne Moyses mitissimus hominum insecutus est a Pharaone? Et Israel Dei populus nonne persecutus est a Pharaone ipso et Ægyptiis? Quid David justus, quem Dominus omnium invenit secundum cor suum, passus est ab impio Saule? Quid iterum et iterum filii Israel passi sunt a Nabuchodonosor, et a cæteris a quibus sæpissime captivabantur? Quid sancti patriarchæ? Quid prophetæ? Quid sancti apostoli et sancti martyres, et sanctæ Ecclesiæ doctores ab infidelibus passi sunt? Recolite ipsam Dominum patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum, virginum, cæterorumque fidelium, quo modo pro omnibus et a quibus passus est. Quid mirum si tanta vel talia ipse et sui passi sunt, si permisit nos tribulari, qui peccatores, qui fragiles, hutea vasa portantes, et ideo debiles et imbecilles sumus? Ne miremini igitur si ita factum est, quia a Domino Deo nostro sic permissum est, et est mirabile in oculis nostris; ab ipso enim est omne datum optimum et omne donum perfectum, qui suos in hoc mundo, ut audistis, permittit tribulari, torqueri, cruciari, ut postmodum ab eo consoletur, visitentur, remunerentur, coronentur, glorificentur. Unde Apostolus: *Si socii passionum fuimus, erimus et consolationis (II Cor. 1)*. Et alibi: *Tribulatio patientiam operatur, probationem patientia, probatio vero spem, spes autem non confundit, etc. (Rom. v)*. Et alibi: *Quod lima ferro, quod fornax auro, quod flagellum grano, hoc facit tribulatio justo*. Ergo, dilectissimi, sustinete patienter persecutiones si venerint, tentationes si invaserint, tribulationes si occurrerint, necessitates si adfuerint, dicentes cum Job beatissimo: *Si bona suscepimus de manu Domini, etc. (Job 1)*. Consolamini igitur invicem in verbis istis, et audite Petrum apostolum dicentem: *Si quid patimini propter justitiam, beati (I Petr. 3)*. Nunc autem viriliter agite, et confortetur cor vestrum, et expectate Dominum, quia veniens veniet et non tardabit. Caveat igitur ne amplius in vobis sint schismata, sed eligite charismata meliora, quia, ut ait Apostolus, *servum Dei non oportet litigare (II Tim. 2)*; sed semper et assidue pax, patientia, gaudium, longanimitas, bonitas, benignitas, charitas non ficta, humilitas fructuosa, quibus virtutibus decenter ornatu valeatis lucere tanquam luminaria in mundo, in medio nationis prave et perversæ, verbum vite continentes et supportantes invicem in timore Christi, imitantes et sequentes vestigia ac mandata Patris nostri Stephani beatissimi, cujus memoria in benedictione est, quem Dominus Deus sua pietate nostris temporibus, in quos hæc devenerunt, mirificavit ac revelavit tali modo.

III. Item de revelatione B. Stephani.

Cumque, ut prælibavimus, ista dissensio fere per triennium graviter perdurasset, ibant ad curiam

A fratres sæpissime, et revertebantur parum aut nihil proficientes, usque ad tempus Clementis papæ III, qui iterum post confirmationem Adriani, Alexandri, Lucii prædecessorum suorum, regulam institutionesque confirmavit, privilegia innovavit, duosque priores qui tunc temporis invicem erant contrarii destituit, et licentiam eligendi priorem indulisit. Accepta igitur licentia fratres ab eo, completisque negotiis in pace et gaudio revertuntur, adunatoque universali capitulo in Grandimonte ex præcepto domini papæ in festo S. Michaelis, tractatur ex more de eligendo priore; attamen non defuerunt, qui hoc ut non fieret perturbare nitentur. Alii dicebant sic, alii vero sic; fere unusquisque suum querebat priorem. Sed non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum (*Prov. xxi*). Cumque vidisset divina bonitas eorum corda vehementer ab invicem esse divisa, ex improvviso adfuit in eorum conventu sancti Spiritus præsentialiter consolatrix gratia, quæ corda eorum vehementer accendit et inflammavit et in unum convertit. Facta est igitur in capitulo tranquillitas magna et exultatio, ita ut ibi videretur quod Deus omnipotens in medio eorum descendisset. Flebant igitur fratres fere omnes, et consolabantur invicem et letabantur, Dominum benedicentes cum gaudio, ceruentes Dei præsentiam adfuisse. O divina bonitas! o ineffabilis Dei pietas! o inenarrabilis Domini suavitas, quæ quam citius vis omnia disponis, omnia contraria ad tuum velle reducis! Quis utique tam cito posset mentes eorum, quæ ab invicem discordes erant, ad unitatem reducere et ad concordiam revocare, nisi tua præsens adfuisse gratia? Verum est, Domine, verum est quod dicis: *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv)*. Tibi laus, tibi gloria, honor, virtus et imperium, quia non derelinquis quærentes te, Domine, nec præsumentes non de se, sed de te. Cumque sic visitati fuissent a Domino et consolati per dimidiam fere horam unanimiter concordantes dixerunt: « Eligantur fratres duodecim ex nobis, sex clerici et sex conversi, qui, Deo volente, et facta primitus oratione, sibi et nobis ac totius ordinis utilitati provideant, et eligant pastorem. » Quod ita factum est, et Deo volente, atque universali capitulo consentiente, Geraldus eligitur a B. Stephano prior VII. Gaudent fideles et exultant, lætantur in laudibus divinis. Promittitur ei obedientia ab omnibus. Erant enim ibi fratres congregati fere numero quingenti, minus vero viginti, ducenti clerici et amplius viginti, et ducenti conversi et sexaginta. His itaque ex consuetudine peractis, tractatur de revelatione beati Stephani. Consilio habito cum domno Helia Burdegalensi episcopo, et cum Seibrando Lemovicensi episcopo, et cum Bertrando Agennensi episcopo, qui tunc temporis in Grandimonte convenerant, et acceptis litteris ab eis, et a cæteris episcopis, archiepiscopis, abbatibus, principibus, ipse prior Geraldus duos de discipulis suis, Robertum sacerdotem et Guillelmum fratrem

conversum, versus curiam cum attestacionibus supradictis ut irent destinavit. Qui viriliter suscepto impositoque sibi negotio cum omni prosperitate, ac Deo ducente, meritis B. Stephani Romam venerunt. Suscepti igitur a summo pontifice et a quibusdam amicis suis cardinalibus, litteras attestacionis quas secum detulerant ostenderunt. Visis perlectisque litteris, dominus papa cum cardinalibus negotium istud, Deo disponente, fideliter adimplere curavit, credens quod si suo tempore tale ac tantum opus perficere posset, magnum præmium apud Deum meritis B. Stephani pereuniter obtineret. Habitoque cum suis fratribus consilio, destinavit dominum Prænestinum episcopum, Joannem sancti Marci cardinalem et apostolicæ sedis legatum, dans ei privilegium atque mandatum quatenus veloci cursu ad Grandimontem accederet, et sanctum Dei honorifice, ut decebat, canonizaret, et sanctorum catalogo conjungeret. Nobis autem et capitulo nostro tale privilegium per fratres nostros transmittere curavit in hunc modum :

CLEMENS episcopus, servus servorum Dei; dilectis in Christo filiis GERALDO priori et fratribus Grandimontis salutem et apostolicam benedictionem.

Ideo sacrosanctam Romanam Ecclesiam, etc. Vide in Clemente III, *Patrologiæ*, tom. CIV.

Acceptis itaque litteris domini papæ, et recuperatis honorifice, ut decebat, nuntiis nostris, admodum lætati sumus, et Deo gratias, ut potuimus, cum dignis laudibus exsultantes et alacres reddidimus. Tunc omnis fratrum conventus cum magna devotione nobis supplicavit atque exhortatus est, dicens : « Domine Pater, vestra discretio novit quomodo et quemadmodum pater spiritualis dominus Petrus Lemovicanus prior secundus, domino ac venerabili patri primo B. Stephano, et quasi increpando ac minando, cum cerneret quod Deus per merita ipsius prodigia et signa faceret, eum ne taliter ageret prohibuit, viriliter dicens : Quid est hoc ? quid est quod agis, Pater amantissime ? Quare vis nos servos sanctitatis tuæ perpetrando miracula tua excludere ab hac paupertatis humilitatisque via ? Nonne signa ac miracula turbas congregationesque hominum requirunt ? Et quomodo poterimus permanere in secreto solitudinis, si undique turbæ adveniunt, auditis et visis miraculis tuis ? Nunquid non credimus sanctitati tuæ ? Certe credimus. Ut quid vexare nos cupis ? quid tibi et miraculis ? Desine, desine, cave dico ab eorum pompis, nihil tibi et illis. Desiste, mi domine, aut si non feceris, certe non diligam te, et ab isto loco inhoneste omnino excludam te, et projiciam te in aliquem locum viliissimum et inhonestum. » Hæc sunt verba quæ habuit cum B. viro Stephano Pater amabilis, causa magnæ religionis et humilitatis. « Nunc vero si placet, Pater bone, humiliter et piis precibus flexisque

A genibus supplicare dignemini, quatenus tempore suæ revelationis nos visitare ac consolare dignetur aliquibus signis. Vos enim cernitis quibus tenetur Dei populus obligatus vinculis cæcitatæ atque infidelitatis, et nisi viderint signa et prodigia, certe minime credent. Signa autem dantur infidelibus, non fidelibus. Requirit itaque vestra humilitas ab eo ut fiant et appareant aliqua miracula ejus mortis et precibus divino munere in Dei populo. » Quo audito, admodum gavisus sumus, et exsultantes ac lætabundi eis diximus : « Venite ergo et congregamini, et eamus ante sepulcrum beati viri, et invocemus nomen Domini, ut qui eum mirificare incipit, diversis dignetur cum honorare miraculis. » Tunc fratres omnes veniunt, orationi insistere non desistunt, Dei quaerunt auxilium, laudantes nomen Domini quod est benedictum in sæculis.

IV. De miraculo quod ante revelationem beati Stephani accidit.

Cumque tempus revelationis appropinquaret, ecce homo quidam cæcus et senex ducitur in Grandimonte de parochia vici Ambasiaci, quaerens et postulans auxilium Domini et viri Dei Stephani. Et quid ? Manibus sui ductoris trahitur in ecclesiam, nobis videntibus atque præcipientibus, intremittitur, ad altare deducitur, oratio a fratribus pro eo sanando ad Dominum funditur, signo veræ crucis consignatur, illico illuminatur, lumen recuperatur, sanatus lætatur. Qui sine ductoris manu ingreffi non valuit, absque ductoris auxilio, videns et lætabundus exivit. Hoc vidimus, hoc testamur, et testimonium istud verum est. Appropinquante autem festo S. Augustini, et jam defuncto recenter Henrico Anglorum rege illustrissimo (20), cum magnâ velocitate domini legatus ac veloci cursu ad Grandimontem accedit. Convocatis igitur et coadjuvatis ibidem episcopis et archiepiscopis, videlicet domno Henrico Bituricense, Rainaudo Apamiense, qui tunc temporis a transmarinis partibus exsul huc venerat, necnon et Helia Burdigalense archiepiscopis, et Seibrando Lemovicense, et Guillelmo Pictaviense, et Helia Xantonense, et Ademaro Petragoricense, et Geraldo Caturcense, et Bertrando Agennense episcopis, abbatibus etiam et viris religiosis, et plebe innumerabili. Tunc etiam clerici, qui usque ad tempus illud discordes exstiterant, Deo inspirante, ad pacem redeunt, et videntibus cunctis quos supra nominavimus, in capitulo obedientiæ nostræ jugo humiliter, ut decebat, colla submitunt, et in osculo pacis, a nobis et a fratribus devote suscipiuntur. Illis itaque peractis, ac lætantibus et exsultantibus in Domino universis, venimus ad locum ubi corpus B. Stephani cum digno honore humatum jacebat. Tunc domino legato jubente atque præcipientem a terra elevatur, et per claustrum cum magna devotione cereis ardentibus et thuribus fumigantibus portatur, populo præcedente et subsequente, cum

(20) Obiit anno 1189 apud Chainonem sepultus in ecclesia Fontis Ebraldi.

hymnis et laudibus in ecclesia deducitur, et super altare B. Mariæ honorifice ponitur. Dominus autem Henricus Bituricensis archiepiscopus et primas Aquitanicus, jussu et præcepto domini legati, præparat se ad officium missæ in honore S. Stephani, et incipit a cantoribus solemniter antiphona *Os justi*. Deinde nos, accepta licentia a domino legato, in aula crypta præparamus nos cum ministris ad missarum sollemnia in honore B. Stephani celebranda. Cumque missarum solemnibus cum omni devotione et timore intenti essemus, et ad canonem post *Sanctus* ingressi fuisset, ecce subito ex improviso frater quidam presbyter, nomine Simon, venit clamans de ecclesia, quem ad custodiendum B. Stephani corpus ibidem reliqueramus, adducens secum puerum, et dixit: Domine Pater, domine Pater, videte et aspiciate signa et miracula quæ Deus omnipotens sua mira omnipotentia modo per beatum Stephanum Patrem miraculum in puero isto mirabiliter nobis videntibus operari dignatus est. Nos vero cum de tanto clamore ac subito perterriti admodum fuisset, nec mirum qui tanto pondere pressi et obligati eramus, tamen, ut potuimus, respeximus, et ipse qui tali necessitate silentium tali loco violaverat, quod nequaquam præsumeret, nisi miraculorum stupor eum cogeret, loqui adjecit: « Ecce, domine, puer iste quem videtis, ex utero matris suæ claudus exstitit et mutus et manibus aridus. Ecce pater ejus quem agnosco, Helias-Valaris nomine, et uxor ejus mater istius pueri, qui hoc testantur, et ideo a Lemovicensi villa, cujus cives sunt, huc eum adduxerunt, ut Deus omnipotens per B. Stephanum sanando visitaret. Ecce, domine, ecce videtis, libere loquitur, ecce ambulat, manus ad libitum suum movet. Puer iste jam decennis esse potest. » Cumque ipso talia loquente ac dicente, stupefacti ac mirantes hæc diu cerneremus, consolationis ac visitationis supernæ præ gaudio palmas ad cælum tendimus, lacrymas perfundimus, et ad terram prosternimur, Dominum omnipotentem, ut potuimus, corde et ore laudavimus, atque cum his qui ad spectaculum istud confluerant ipsum benediximus. Puer autem loquebatur, ambulabat, et populus Dei super his gratulabatur. Erat autem puer pulcher aspectu, et decora facie. Nos autem ad locum canonis, quem reliqueramus exsultantes ac consolati, de miraculis revertimur. Cumque ex more ipsam canonem festinantes prosequeremur, post consummatam jam Dominicam Orationem, ecce isdem presbyter qui supra adducens alium adolescentem majorem priore, filium cujusdam burgensium Lemovicensis, nomine Petri de Userchia, et clamavit, dicens: « Domine, domine, ecce recens miraculum et non modicum; adolescens iste vesicam magnam et non modicam in collo habebat, quæ cum graviter affligebat, nec valebat sursum aspicere, nec faciem suam aliquorsum vertere, nisi simul cum toto corpore, quia mentum ejus conglutinatum et conjunctum permanebat cum corpore.

Venit autem pater ejus quem cernitis, et obtulit eum B. Stephano cum lacrymis, quatenus ei auxilium conferret de cælestibus, qui jam mirandis cõruscant virtutibus: qui, dum orationi vehementer insisteret, et auxilium divinum quæreret, cœpit vesica fugere, mentum ejus a pectore dirumpere. Tunc puer correptus dolore nimio clamare cœpit denuo, o Deus, quia doleo, sana me pro amore tuo, sana me per ejus merita, cujus postulo suffragia. Cumque puer hæc diceret, illico sanatus est. Nunc ergo, Pater mi, Deum benedicite, qui nos visitavit hoc die. » Ecce duo miracula tempore sunt parvo. Ad hanc vocem presbyteri, totus in me contremui, cernens Dei magnalia quæ facta sunt pro beati viri gloria. Iterum lacrymis perfundimur, et ad terram prosternimur, manus ad cælum tendimus, cum hymnis et cum laudibus dominum laudare cœpimus. Adunantur et congregantur populi ad spectaculum talis ac tanti miraculi, laudantes nomen Domini et sanctitatem beati Stephani.

V. De puella sanata.

Completis igitur missarum solemnibus, adest profectus tertium miraculum, miraculosum atque gloriosum. Puella quædam de Berciaco vico cum cæteris advenerat, quæ manum dextram curvam et aridam ex utero matris suæ habebat. Venit et oravit, et fere per dimidiam horam ad orationem stetit, et quæ curva et arida manus exstiterat, Dei virtute erigitur, ad signandum se extenditur, digiti ab invicem disjunguntur, opera Dei a populis laudibus extolluntur, a clericis hymni et cantica canuntur. Et quid dicam? repletur clamoribus ecclesia, mirantur atque extolluntur Dei magnalia, venerantur atque laudantur B. Stephani merita, cognoscitur ac recipitur præsens Dei gratia. Quare? quia adducuntur cæci et illuminantur, claudi et curantur, muti et fantur, demoniaci et liberantur, amentes et mutantur, ægri et sanantur, mortui et suscitantur, surdi et adjuvantur. De quorum multitudine signorum pauca volumus, si possumus, admodum sub brevitate transcurrere, ne verborum prolixitas sit legentibus vel audientibus onerosa. Bona enim ac brevis lectio aliquando legentibus sit utilis eruditio, quantoque sit prolixior, tanto est onerosior. Et quid plura? quamvis multa divinitus apparuerint signa, tamen pauca ponuntur in hac pagina, de quibus vestræ dilectioni vestraque utilitati meliora, certiora, gratiora scribere proposuimus. Nam die revelationis S. Stephani cum nocte subsequenti decem et septem, gratia Dei operante ac meritis ipsius, patuerunt miracula. Quædam quidem vidimus, quædam minime vidimus, sed audita credimus. Nam vicecomes Lemovicarum, ut fertur, Ademarum puerum a nativitate cæcum ipsa die revelationis per beatum Stephanum divinitus illuminatum duxit secum ad nutriendum. Hoc audivimus, sed non vidimus, cum in illo loco fuisset. Non enim omnia quæ ibi ipsa die facta sunt vidimus, et si non vidimus, non credemus? Multo majora sunt quæ

audivimus quam ea quæ vidimus : nonne dicit Apostolus : *Fides est ex auditu?* (Rom. x.) ideo fides adhibenda est, maxime his qui veritatem loquuntur, ac veritati obediunt. Dominus enim dicit in Evangelio : *Noti esse incredulus, sed fidelis* (Joan. xx). Et item : Qui non credit, recedit ; et qui credit, accedit. Fides autem habet apud Dominum magnum meritum, si bonis fulciatur operibus. Sunt enim quædam invisibilia quæ oculis carnis nequaquam videri possunt, sed oculis fidei veraciter conspiciuntur. Attamen multoties videri putantur quam pluribus nec videntur, ut est corpus Dominicum. Ponitur in altare panis et vinum ; conficitur enim verbis divinis a sacerdote, nec mulatur color vel sapor in exterioribus creaturis, sed interius viget virtus in substantiis sanctitatis. Oculi vero exteriores hæc minime cernere possunt, nisi quæ exteriora aperiantur. Aperiendi igitur sunt oculi interiores, id est intellectuales, ut videant et intelligant quæ intrinsecus latent. Exteriora enim exterioribus oculis videntur, id est panis et vinum, et interiora interioribus oculis cernuntur et contemplantur, id est corpus et sanguis Domini. Hæc sunt sacramenta et argumenta veræ fidei. *Fides enim est sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium* (Hebr. xi). Nunquam autem credidimus nisi viderimus ? Audite ergo Isaiam, imo Spiritum sanctum dicentem atque minantem : *Nisi credideritis, non permanebitis* (Isa. vii) ; et Dominus in Evangelio : *Nisi signa et prodigia videritis, non creditis* (Joan. iv). Credite ergo, credite, ut permaneat, videntes signa et prodigia, et audientes mirabilia quæ facta sunt nostris temporibus, largiente divina gratia, per beati Stephani veneranda merita, et nolite oblitescere, corda vestra, quia potens est Deus facere supra id quod potestis credere.

VI. Item aliud miraculum.

Adbuc autem narrabimus aliud miraculum preciosum atque jucundum quod accidit tempore suæ revelationis. Erat quædam mulier apud Lemovicas, mater uxoris Helix Valaris, de quo supra mentionem fecimus, cujus filius per Dei gratiam tripliciter miraculo sanatus est. Hæc mulier per tempora multa surda exstiterat, nec omnino aliquid audire valebat : quæ, cum vidisset revertisse filiam suam et generum suum cum nepote suo sanato a Grandimonte, requisivit a filia sua unde venisset, vel quæ esset necessitas cur tanto tempore absentasset se a domo sua : quæ innuens ei rem, indicavit quæ acciderant. Cui mater : « O bona filia, si tibi placuerit ut retro pro me revertaris, forsitan Deus omnipotens per sanctum suum me miseram et indignam tuis laboribus tuisque orationibus intervenientibus, respicere et consolari dignabitur. Video nepotem meum omnino sanatum ; sed audire nequeo. Revertere igitur, bona filia, quæso, revertere enim, filia. Nudis pedibus ac veste lanæ induta, portansque candelam in manibus. » Venit accedens ad tumulum sancti et orationi incubuit. Quæ cum

orasset et oblationem fecisset, cum omni fiducia ad matrem reversa est, et invenit matrem suam jam sanatam, et quam surdam reliquerat, modo latentem atque audientem divino munere ac meritis B. Stephani videbat et audiebat. Fit gaudium magnum et exultatio in domo illa, tam de puero sanato quam de vetula illa. Unde et filia ejus iterum cum gaudio reversa est in Grandimonte, quatenus Deo et B. Stephano, qui domum suam meritis ipsius visitaverat, gratias cum laudibus ageret, et miracula quæ in domo sua acciderant omnibus manifestaret. Felix mulier et incluta, quæ divinorum operum nuntiatrice esse potuit, et cui Dominus Deus gloriosi confessoris sui suffragantibus meritis tanta beneficia largiri dignatus est ! Nunquam enim talia ac tanta miracula in tam famosa villa abscondi potuerunt. Unde et in eadem villa eo tempore multa signa, Deo volente, per beatum Stephanum perpetrata sunt. Hoc autem presbyter qui audivit et partim vidit, nobis veraciter retulit.

VII. Item aliud miraculum.

Factum est autem cum hæc festiva celebrarentur in eadem villa, et publice fere prædicarentur, audivit quædam puella pauperrima, quæ in utero matris suæ clauda exstiterat, quod Deus et Dominus noster in Grandimonte ad tumulum beati ac sancti talia faceret, ingemuit et dixit : « O Domine Deus, quid faciam, quia non habeo consolatoremi qui me illuc transferat, eo quod inopia et paupertate permaxima aggravor ? Sed scio, Domine, te esse consolatorem et sublevatorem pauperum, tu esto mihi adjutor et consolator in hac tribulatione mea, et per merita beati Stephani, si vera sunt hæc quæ audio, et credo quia vera sunt, auxiliare mihi miseræ ancillæ tuæ. Tu enim hic mihi per ipsum potes me juvare, quemadmodum si essem ante ejus sepulcrum, hanc fiduciam habeo in te, et in virtutibus ejus. Fac ergo, Domine, fac misericordiam cum ancilla tua per ejus sancta merita. » Cumque orationem suam complexset, respexit ad precem ejus, et exaudita est a Domino, et ut postulaverat, a Domino sanata est, intercedente B. Stephano. Et sic nimirum de die in diem divulgabantur ejus sancti merita, et signa ac prodigia.

VIII. Item aliud miraculum.

Eodem tempore quidam burgensis in eodem oppido Lemovicarum, nomine Stephanus, cujus uxor Mathildis nomine dicebatur. Ili habebant filium nomine Stephanum ex utero matris suæ jam fere per quatuordecim annos claudum. Qui cum audisset signa et prodigia fieri a Deo in Grandimonte, per beati Stephani bonitatem, straverunt asinum et imposuerunt puerum claudum cum scabellis super eum, et versus Grandimontem cum magna fiducia venire cœperunt ; et cum essent in itinere, jumentum illud nescio quo casu pedem suum incaute posuit et corruit, et fracta sunt scabella claudi adolescentis. Quod cum vidisset claudus, dixit matri suæ : « Mater, nunc scio me sanandum fore,

cum pervenero ad tumulum B. Stephani in Grandimonte, et hoc est indicium meæ sanitatis, fractio scabellorum meorum quibus sustentari consueveram. » Hoc dixit quasi propheta recuperandæ suæ sanitatis. Venientes autem ad sepulcrum sancti confessoris, oraverunt, fleverunt, et consolationem a Domino meruerunt, et videntibus nobis omnibus, puer qui claudus fuerat ex improvise surrexit, et erectus a Domino, succurrente illi B. Stephano, hilaris et gaudens ire cœpit : Quem accipientes propriis manibus posuimus super altare; currebat velociter a cornu altaris usque ad aliud cornu, manibus ad cœlum erectis. Gaudebant omnes qui aderant, et præ gaudio alii flebant, alii lætantes hymnos et laudes Deo canebant, et sancti Stephani merita prædicabant. Hunc autem puerum a parentibus suis donatum retinimus nobiscum ad nutriendum ob tanti miraculi testimonium.

IX. *Item aliud miraculum.*

Item quædam mulier, nomine Joanna Brugiola de Monte-gaudii, qui locus situs est juxta oppidum Lemovicarum, venit cum puero muto et manco. Erat enim infans ille enormis ad videndum. Os autem ejus distortum versus sinistram maxillam, et dentes inordinati in ore ejus erant, nec erat mirum, si loqui non poterat, certe comedere vix valebat. Manus ejus curva admodum et debilis erat, scilicet sinistra. Et quid? oravit pro puero mater, supplicavit nomen Domini invocando, et auxilium B. Stephani postulando. Quod cum fecisset, meruit exaudiri a Domino, opitulante B. Stephano confessore reverendissimo, et statim locutus est mutus, et admiratæ sunt turbæ, et timor magnus irruit super eos, et benedixerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus, atque sanctitatem viri Dei omni admiratione pleni ac stupefacti extollere cœperunt. Divulgantibus fere omnibus signa et prodigia quæ quotidie Dei bonitate et beati viri meritis fiebant in Grandimonte ac multis in locis, in quibus memoria nominis illius habebatur, cœperunt multi venire concursu et occursu ex provinciis diversis, ut meritis ipsius de necessitatibus suis mererentur a Domino Deo exaudiri. Inter quos venerunt duo juvenes quoddam sudarium in manibus suis tenentes, qui a nobis requisiti unde essent vel quid quærerent, aut cur illud sudarium portarent, humiliter responderunt : « Domine, nonne vos prior estis domus istius? » Quibus tale dedi responsum : « Ita est, filii mei. » Et illi : « Domine, nos de Lemovicensi provincia hac orti sumus. Causa pro qua hæc sudarium istud deferimus, hæc est : Pater noster quem habemus superstitem, modo in hac hebdomada, gravi urgente infirmitate defunctus est. Audientes autem signa et prodigia beati viri Stephani, invocare cœpimus virtutem ejus super patre nostro, ut Deus et Dominus noster, si vera essent hæc quæ audieramus de viro isto, suc-

(21) Beneventum erat monasterium ordinis S. Augustini, duabus ab urbe Lemovica distans leucis,

A currere et adjuvare dignaretur per merita ipsius, quæ multa et magna sunt in mis apud Deum. Cumque complexsemus orationem nostram, nec mora surrexit pater noster et revixit : et ecce detulimus sudarium istud in testimonium. » Hæc cum audissem, admiratus sum vehementer, et glorificæ cœpi nomen Domini cum cæteris qui hæc audiebant, et repleti sunt omnes stupore et admiratione de eo quod contigerat illis, et quia Deus talibus signis tanquam apertis suum sanctum decorabat et honorabilem reddebat.

X. *Item miraculum aliud.*

Post hoc autem mirandum miraculum narrabimus aliud signum quod tempore suæ revelationis, Deo miserante, acciderit. Inter cæteros qui congregati fuerant infirmos, advenerat quidam juvenis de vico qui dicitur S. Hilarius juxta Beneventi (21) cœnobium, nomine Stephanus, qui cæcus a nativitate exstiterat, eratque unicus filius matris viduæ pauperrimæ. Hic dum orationi ante sepulcrum B. Stephani cum cæteris vehementer insisteret, et Divi misericordiam anxius expostularet, sanctumque Stephanum ut sibi conferret auxilium magnis vocibus invocaret, subito adest virtus divina, quæ meritis beati Stephani ei restituit quæ nunquam, ut ipse postmodum nobis retulit, habuerat lumina. Hunc autem pro amore Dei ac pro honore gloriosi confessoris Stephani, quia pauper erat et indigebat, et ob testimonium tanti miraculi, in domo nostra ad nutriendum et fovendum recepimus ac retinimus.

XI. *Item aliud miraculum.*

Eodem autem die quo hæc facta sunt, mulier quædam, quæ jam fere per octo annos lumen amiserat, Deo propitiante et sancto Dei auxiliante, nobis videntibus et multis aliis, feliciter recuperavit. Cui ipsa hora ob miraculi reverentiam contulimus parvi munusculi alimoniam. Erat enim certe talis consuetudo tunc temporis apud sanctum istum de quo loquimur, quod plus auxilii, plus beneficii conferebat viduis, orphanis, virginibus, infantibus, pauperibus, quam divitibus. Hoc certe animadvertimus in miraculorum ejus operibus, et comprobavimus, et etiam aliud mirabile et miraculosum. Dum enim pauca luminaria per diem ante eum coruscarent, pauca vel nulla ab eo fierent signa aut prodigia; sed cum multitudo populorum occurrebat, et multiplex multiplicitas luminum ac cereorum circa eum accenderentur, et etiam omnis fere ecclesia intus et foris plurimis luminaribus solemniter coruscaret, tunc signa et prodigia divinitus fiebant ab eo; quod cum animadvertimus, multoties hæc cernentes, admiratione et lætitia replebamur, et urbana verba invicem, prout licebat ac decebat, loquebamur. Credimus certe quod Deus omnipotens tali honore ac tanto eum irradiare volebat, eo quod ipse sanctus, dum in mundo viveret, a cujus reditus anno 1095 ecclesiæ Quebecensi attributi sunt.

mundi hujus cognitione ac veneratione, in quantum valebat, se viriliter et humiliter occultabat. Sæpissime vero contingebat ut, turbis advenientibus, vel cum illi ab aliquo magna donaria Dei amore offerrentur, ut inde Christi pauperes, qui cum eo degabant sustentarentur, ipse cernens fugiebat, ac lacrymabili voce dicebat : « Deus, absconde me, Deus, absconde me. » Cumque fratres ei dicerent, et quasi increpando eum reprehendentes : « Ut quid, domine, modo fugis quando reverti deberes, etiam si fugisses, cum cernis te a Domino visitatum fuisse? » Quibus ipse humiliter, ut erat omnium mitissimus et benignissimus, verbis pacificis responderebat : « Timeo, fratres, ne Deus (quod absit!) merita mea quæ fere parva aut nulla sunt, mihi indigno retribuat. » Sic nimirum, sic certe rerum temporalium vitabat ac fugiebat affluentiam et effluentiam, et si quando nequibat corpore, tamen corde.

XII. Item aliud miraculum.

Enarremus adhuc de his quæ vidimus vel audivimus aliqua signa. Inter cætera quæ suæ revelationis tempore fiebant prodigia, venerunt fortuito peregrini in Grandimonte causa orandi, revertentes de Rupe-amatoris, ubi memoria beate virginis Mariæ colitur, adducentes secum mulierem habentem manum aridam. Erant enim homines illi, ut audivimus, de Northmannia nati, qui cum vidissent et audissent quæ rutilabant in Grandimonte tunc temporis divina opera per B. Stephani, merita gloriosa, insinuantes dixerunt illi mulieri : « Tange cito, utcumque poteris, manu illa arida locum ubi quiescunt tumulata sancti hujus membra sacrata. » Quæ cum fecisset, illico sanata est.

XIII. Item aliud miraculum.

Eodem igitur tempore quidam homo amens, nomine Guillelmus, deductus est a matre sua in Grandimonte, de vico scilicet S. Martini terræ Sudoris, ut Deus omnipotens per beatum Stephanum confessorem ei reddere dignaretur sensum et mentis sobrietatem : quæ cum venisset, fere per triduum ad memoriam beati Stephani orando et postulando stetit. Attamen sancto Dei intercedente, adeptus est pristinam mentis suæ sobrietatem : qui postea letus et exultans cum fratribus nostris interfuit vindemiis, adjuvans et vindemians sobrie cum eis.

XIV. Aliud miraculum.

Deinde narrabimus miraculum quod vidimus. Adhuc manebant in Grandimonte dominus legatus et Apamiensis archiepiscopus, cum quo forte de quibusdam negotiis tractabamus eo tempore vel hora qua miraculum istud accidit. Nox enim die jam recedente accesserat, et populus cum luminaribus accensis tumulum sancti viri circumdederat, et mulier quædam de Lemovicensi episcopatu filium ex utero claudum, utcumque poterat adduxit; quæ

(22) Solemniacum vicus duabus a Lemovicis dissitus leucis, ubi habetur monasterium ordinis S. Benedicti a sancto Eligio fundatum.

A stetit, oravit et a beato Stephano auxilium aux. pro filio viriliter expostulavit. Hoc cum fecisset, recepit illico filius ejus gressum, et solidatæ sunt bases ejus et plantæ et admiratæ sunt turbæ. Tunc qui astabant populi traxerunt chordam cymali, laudantes nomen Domini causa tanti miraculi, cujus sonum cum audivimus, nos scilicet et archiepiscopus ad ecclesiam venimus, claudum ambulantes invenimus, et laudem Deo reddidimus, ad altare deducimur, mirantes hoc miraculum. Turba adducit alium, qui cæcus jam exstiterat, quem Deus visitaverat, ad tumultum oraverat, pro quo lumen receperat, unde gaudet Ecclesia cernens Dei magnalia, laudatur Dei famulus, congaudet omnis populus, videns divina munera, et Stephani prodigia. B Archiepiscopus miratus est de cæco qui illuminatus est, non habens ultra spiritum propter tantum prodigium. Ex una parte gratitur claudus, qui tunc aspicitur; cæcus aspicit lumina qui nunquam vidit talia. Hæc sunt duo miracula, facta per parva spatia, quæ cernit omnis populus, unde laudatur Dominus, sanctus Dei extollitur. Inde laus Dei oritur, et psalmus Deo cantatur, eo quod claudus graditur, luce cæcus perficitur. Omnes laudemus Dominum propter duplex miraculum, qui sanctum suum servulum exaltavit in sæculum.

XV. Item aliud miraculum.

Adhuc restant miracula quæ recipit Ecclesia Grandimontensis ordinis spatio illius temporis. Puella quædam adducitur de villa, quæ Nobiliacus dicitur, non habens luminaria quibus cernantur omnia. Erant quasi lapilluli, duri velut crystalluli : unde ad sanctum ducitur, et ad terram prosternitur. Orat ergo Ecclesia pro illa Christi famula, ut lumen mundi videat, et Christus eam exaudiat. Squamæ cadunt ex oculis, quæ erant similes crystallis, et videt quæ non viderat : quam tunc Deus respexerat. Maria ista dicitur, quæ cernit et quæ cernitur, quod a nobis sic quæritur, et sic nobis innuitur. O nova Christi munera! O nova Christi gratia, quæ rutilat per sæcula, et fulget in Ecclesia, ubi sanctus extollitur, ubi justus cognoscitur! Quis unquam vidit talia quæ sunt in ecclesia Grandimontensis ordinis cum cæteris prodigiis? Laudatur Dei famulus, applaudit omnis populus, in hymnis et cum canticis, visis tantis miraculis. Nunc igitur admiramini, o filii charissimi, dantes honorem Stephano Patri vero sanctissimo.

XVI. Item aliud miraculum.

De cætero enarremus aliud laudabile signum, quod Deus et Dominus noster ad honorem tantæ Patris et laudem sui nominis eo tempore ostendere suo populo voluit. Apud Solemniacum vicum (22) quidam puer, nomine Otgerius, gravi infirmitate febrium usque periclitabatur ad mortem : quod cum pater ejus Guillelmus et mater ejus Adema nimio dolore afflictis vidissent, voverunt eum B.

Stephano et statim convaleuit, et sanus factus est. Hoc signum presbyter quidam nomine Petrus, qui vidit et audivit cum multis aliis, nobis postea fideliter retulit; et etiam alius presbyter, nomine Guido, hujus ordinis frater, quod cum quadam nocte tempore revelationis beati confessoris Stephani cum cæteris fratribus custodiret sanctum ejus sepulcrum, et plebs innumera utriusque sexus causa orandi advenisset, mulier quædam inter eos cum filia cæca adfuit, quæ pro ipsa fundens orationem cum magna fiducia ad Dominum, quatenus ob amorem et honorem B. Stephani suæ filię visum restitueret, quem fere per octo annos amiserat. Nec mora: illico visum recepit, et Deo omnipotenti qui viderunt astantes populi gratias egerunt, ac S. Stephano venerando confessori.

XVII. *Item miraculum aliud.*

Item alius frater, Joannes nomine de Pulchra-arbore, nobis veraciter retulit quod eo tempore venit quædam mulier de villa sua, nomine Petronilla, cum filio suo arido, cujus pater jam defunctus erat. Quem cum vidisset frater ille, misericordia motus est super eum, et apprehendens de turba fiducialiter obtulit eum beato Stephano ad sanandum. Quod cum orassent pro eo ipse et alius, nomine Aimericus, qui tunc temporis tumultum viri Dei forte custodiebant, visitavit Dominus Deus pro amore B. Stephani, et sanatus est, et accepit mater sua eum de manibus fratrum, et abiit gaudens et exultans cum sanato filio.

XVIII. *Item aliud miraculum.*

Die autem revelationis miles quidam nobilissimus, nomine Eschivardus, cum loculum portaret per claustrum cum cæteris ad processionem, in quo erant reliquie corporis S. Stephani, a quartanis febribus meritis ipsius viriliter sanatus est.

XIX. *Item aliud miraculum.*

Alius vero miles, nomine Josselinus de S loco, vir nobilis, per eundem confessorem Stephanum ab ipsis quartanis eodem anno mirabili modo sanatus est: qui postea cum fratre suo abbate Solemniacensi ad tumultum beati viri, ut ei et Domino Jesu Christo gratias ageret, incolumis et gaudens accessit; sic namque longe lateque Dominus Deus sapientiam ejus diversis declarabat miraculis.

XX. *Item aliud miraculum.*

Cum autem hæc mirabilia quotidie ad sepulcrum talis ac tanti viri in Grandimonte per merita ipsius, Deo disponente, apertissime fierent, et rumor tantorum operum per diversas regiones admodum pervolaret, accidit ut in oppido quodam, quod Porgeria dicitur, homo quidam, nomine Joannes Gormundi, gravi usque ad mortem fere per unum annum urgeretur infirmitate: non enim valebat manum ad os adducere, nec pedem movere, ut ipse nobis postmodum retulit. Audiens ergo S. Stephani virtutem et insignia, toto corde, quia ore nequibat, cepit invocare nomen Domini, quatenus per merita beati Stephani confessoris clarissimi sibi gra-

tiam pristinae sanitatis restituere dignaretur, promittens et votum faciens, ut, accepta sanitate et incolumitate, postea ad ejus memoriam in Grandimonte gratulabundus acceleraret; quod et ita factum est. Completa oratione, illico sanatus est, et, ut voverat, in Grandimonte venit, et Deo ac beato Stephano lætus et incolumis, nolis cernentibus atque gaudentibus, gratias peregit. Cui pro amore Dei et honore tanti miraculi cappam unam dedimus. Illo autem in tempore, id est in Nativitate S. Mariæ virginis, quinque miracula, tam caecorum quam claudorum aliorumve infirmorum, Dei virtute et B. Stephano intercedente, ac meritis Dei Genitricis, nobis videntibus et audientibus, mirabiliter ante tumultum beati Stephani perpetrata sunt.

XXI. *Item aliud miraculum.*

Deinde in exaltatione sanctæ Crucis cum divinis laudibus vehementer insisteremus, ecce subito clamor magnus in majori ecclesia, ubi corporis beati confessoris Stephani reliquie honorifice tumulatae erant, oritur et vehementer extollitur. Cumque tanto clamore stupefacti essemus, et cito requisissemus cur tantus tamque vehemens clamor in ecclesia fieret, comperimus quia mutus quidam, quem mater sua ad sanctum Dei virum, scilicet Stephanum, cum magna fiducia adduxerat, ob merita ipsius recte loquebatur. Intermissis igitur divinis laudibus ob tanti clamoris fragorem ac venerandi miraculi honorem, egressi de locis matutinalibus cucurrimus ad locum, ubi qui a nativitate mutus exstiterat, loquebatur. Jam enim turbam eum cum custodibus ante altare beate virginis Mariæ adduxerant, laudantes ac benedicentes Dominum, qui per beatum Stephanum illum visitaverat. Cum autem illuc venissemus, invenimus eum loquentem ac dicentem: « Date mihi ad bibendum, date mihi ad bibendum. » Cucurrimus igitur velociter ad aquam quæ prope defluebat, et dedimus ei ad potandum, et hoc videlicet in testimonium tanti miraculi. Compleverat autem, ut nobis videbatur, juvenis iste terminum jam fere duodecim annorum.

XXII. *Item aliud miraculum.*

Illis autem diebus alius juvenis qui fore per unum annum in lectulo languidus jacuerat, ad tumultum sancti confessoris Stephani ab amicis suis delatus est. Cumque ad sepulcrum ejus orarent, ecce subito languidus ille Dei virtute erigitur, et absque alicujus hominis adjutorio incedere cepit, et nobis cernentibus, qui tunc temporis ibidem eramus, videntes et aspicientes, gradus lapideos, qui ante altare compositi sunt, viriliter ac mirabiliter ascendit. Erat enim hoc signum mirabile et dictu incredibile: nam brachia ejus erant quasi lignea sicca, et tibie ejus similiter, manus ejus grandes et pedes, corpus ejus nimis macilentum, facies ejus pallida ac vehementer deformis. Quis unquam eum aspiceret, qui non obstupesceret? Ex una parte

compatiebatur ei, ex altera congratulabatur ei.

XXIII. Item aliud miraculum.

Adhuc autem non pigeat vos audire mirandum signum atque gloriosum, quod Deus omnipotens sua mirifica bonitate per beatum virum Stephanum apud Glutorum villam operari dignatus est eodem anno suæ revelationis, id est in festo S. Michaelis. In præfata villa nundinæ, ut moris illius villæ est, celebrabantur: et ecce subito homo quidam, nomine Andreas, in ipsis nundinis febribus anxie invaditur. Cumque fabricaret pene usque ad mortem, et videretur sibi quod amplius vivere non posset, convocavit Ecclesiæ presbyteros atque clericos, cæterosque amicos suos, et confessione facta, corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi munivit se. Deinde jussit præparari omnia quæ funeri suo erant necessaria, et dum exsequiæ, ut visum fuerat, pararentur, infirmus ille graviter cœpit nimio dolore affligi, et ad mortem usque perducitur. Quod cum viderent qui astabant, deposuerunt eum de lecto in terra super stramenta, ut moris est Christianis mori, manusque ejus super pectus ejus implicantur, oculi clauduntur, anhelitus ejus fere ex toto exstinguitur. Cumque cerneret se mori, ut potuit, in corde suo exorare et invocare cœpit B. Stephanum Grandimontensis ordinis pastorem primum, ut sibi conferret auxilium: quod si faceret, ad tumultum suum, dum convalesceret, concitus properaret. Et quid dicam? Ecce iste qui sic in corde suo loquebatur (nam ore nequibat), a circumstantibus jam mortuus putabatur. Et quid? Ecce B. Stephanus confessor pius ac venerandus apparuit, et in specie hominis candidissimi, cujus barba proluxa et candida; vestimenta autem ejus erant alba sicut nix, et capilli ejus candidi; cujus facies velut sol rutilabat, habens phialam aqua salutifera plenam in manu sua. Cumque Dei sanctus funderet aquam illam super corpus infirmi, quasi subridens ac lætabundus ait illi: « Noli timere, quia modo non morieris, sed sanaberis. » Quod cum dixisset, disparuit, et illico qui putabatur mortuus surrexit, et sanus factus est, et narravit circumstantibus omnia quæ sibi acciderant, et mirati sunt universi. Postea venit in Grandimontem, ut sancto viro promiserat, visitare ejus sepulcrum, et hæc omnia nobis veraciter viva voce retulit, et quemadmodum ejus corpus magnum accepit refrigerium ad effusionem aquæ illius salutiferæ, ita ut videretur sibi quod esset in paradiso Dei.

XXIV. Item aliud miraculum.

Isto in tempore juvenis quidam rusticus de villula quæ vocabulo Boissi dicitur, repletus spiritu maligno, atque ira et indignatione plenus, adversus fratres nostros de Exclusa, cruces quas pro metis circa nemus suum posuerant, violenter extraxit et igni combussit. Quod cum fecisset, arreptus est a dæmone, et cœpit eum vehementer exagitare et graviter affligere, ita ut neminem posset cogno-

A scere. Videntes autem ejus parentes hæc, prout potuerunt, in Grandimonte ad memoriam beati Stephani adduxerunt, ut Deus et Dominus noster eum pro amore ipsius a dæmone liberaret, et sensum ei redderet: quod Deo volente et beato Stephano intercedente ita factum est. Deinde juvenis iste sensu recuperato ac liberatus a dæmone, a nobis et a fratribus nostris ex injuria fratribus nostris illata veniam humiliter petiit et impetravit, ac promisit quod deinceps nullam molestiam eis facere præsumeret. Cognoscebat enim et confitebatur manifestè quod Deus eum pro tanto facinore ad flagellandum Satanz tradidisset. Sic nimirum, sic certe potestis, si placet, animadvertere quemadmodum Deus omnipotens injuriam servorum suorum vehementer ulciscitur, et bonitatem eorum ac sanctitatem d'utius abscondi minime patitur.

XXV. Item miraculum aliud.

Deinde enarremus aliud miraculum quod non est silentio prætereundum. In illis diebus infirmabatur quidam adolescens, nomine Petrus de Schola, apud vicum qui S. Hilarius dicitur in territorio Lemovicensi. Ille autem cum gravissimo periclitaretur, usque ad mortem perductus est. Audientes vero ejus vicini et cognati convenerunt in unum, quatenus ei exsequias præpararent; sed mater ejus nimio dolore afflictæ, subito arripens stupeum filium, et accedens ad filium suum qui in terra jacebat exanimis, nihil penitus videns neque audiens, mensuravit eum a capite usque ad pedes, ut inde beato Stephano, cui eum volebat, et pro quo ei humiliter supplicabat, candela fieret, quam postea juvenis, si convalesceret, ad sepulcrum viri Dei gaudens et exultans deferret. Ita mater pueri anxia de filio, postulabat auxilium a B. Stephano, dicens quod si filium suum ei redderet, ad ejus tumultum, Deo volente, duceret, et omnes qui astabant similiter orabant. Cernebat ut mortuum, plangebant quasi viam universæ carnis ingressum. Mater ejus jam erat de vita ejus desperata, unde flebat quasi desolata et viduata. Et quid plura? ad orationem matris reviviscit facies juvenis; circa galli conticinium juvenem vivum et incolumem circumstantes aspiciunt atque suscipiunt. Omnes autem Deum tunc laudare incipiunt, et sanctitatem beati Stephani dignis laudibus extollunt. Cujus etiam mater fere per totum annum nevit sudarium, quod postea evoluta anno ad sancti viri Dei sepulcrum in Grandimonte detulit super caput suum. Hæc autem omnia ab eo didicimus et a matre sua et a consobriano suo, et ab aliis qui cum eo venerant apud nos in Grandimonte.

XXVI. Item miraculum aliud

Apud Auveriam oppidum erat quædam vidua, nomine Dea, cujus filius, nomine Belinus, infirmabatur usque ad mortem. Patiebatur autem morbum gutturis gravissimum, ita ut nec quidem lo-

qui, nec comedere, nec salivam deglutire valeret. Erat enim facies ejus et gula nimis livida, et lucens fere quasi vitreum. Jacebat autem in lectulo suo quasi mortuus, et de vita ejus pene omnes desperabant. Mater vero ejus nimis anxia et tristis flebat, lamentabatur, ejulabat, desolabatur, crines suos a capite velut amens effecta evellebat, vestimenta sua scindebat, auxilium de supernis querebat, nec exaudiri potuit pro filio usquequo eum vocit B. Stephano. Cumque novisset eum sancto Dei, et illum deprecata fuisset quatenus, filium suum redderet, nec mora: juvenis ille matrem suam cepit invocare ac dicere: « Bona mater. » Cui illa: « Adsum, fili mi. » Et cucurrit ad eum. Tum ille: « Mater bona, tres peregrini hac nocte venturi sunt ad hospitium, quos precor ut benigne et honorifice recipias, ac sorsum in altiori cœnaculo cum digno honore ascendere facias. Nam S. Stephanus venturus est cum eis, et post galli cantum me pristinae sanitati restituet, et domno Petro capellano hic ante me lectum ad quiescendum præparare minime differas. » Cumque hoc ita disseruisset, siluit, ignorans quid dixerit, sicut postmodum nobis in Grandimonte ante altare cum matre et supradicto Petro presbytero, audientibus multis ex nostris fratribus, fideliter narravit. At vero mater veniens juvenis, cum hæc a filio audisset, astante ibidem supradicto capellano et multis aliis, stupefacta et gaudio repleta, eo quod filium loquentem quæ jam ab heri et nudius tertius audire nequaquam poterat, cepit præstolari adventum B. Stephani et promissum cum fiducia sui charissimi filii. Illis autem expectantibus et præ gaudio admirantibus ac curiose vigilantibus, invicemque loquentibus, dum gallus semel aut bis vocem ex more dedisset, subito ægrotus matrem ad se venire festinanter vocando imperat: quæ cito consurgens, celeriter ad eum properat, et quid vellet clementer ab eo requirit. Cui ille: « Mater bona, ecce S. Stephanus confessor egregius et venerabilis ordinis Grandimontensis pastor pius, me miserum modo dignatus est visitare, et tres digitos suos in gutturo meo pie transfigere, et ita sanare. Quæ si forte dubitas, accelera et vide. Certe, Deo propitiante et B. Stephano intercedente, sanus et incolumis effectus sum ac si malum nunquam habuissem vel persensissem. » Tunc mater accensis luminaribus cum Petro sacerdote et aliis qui ibi aderant, accessit ad filium, et inquisivit diligenter utrum vera essent quæ dicebantur a filio, an non. Et cum diligenter exploraret, invenit pannos quibus coopertus erat juvenis ille, contagione morbi madefactos, et tria foramina in gutturo ejus, duo a sinistris et unum a dextris ipsius gutturis. Quorum trium foraminum cicatrices postea in Grandimonte, cum eum mater cum presbytero supradicto et aliis quamplurimis adduxisset, ferentem in capite sudarium et candelam in manu perspicimus, ut quasi in ore duorum vel trium testium staret omne verbum (*Deut. xix*). Nam illo

A in tempore congregatus erat generalis conventus in Grandimonte, id est in festo S. Michaelis. Et hoc signum viderunt et audierunt fere plusquam ducenti fratres, qui ibi convenerant, et multi ex illis præ gaudio lacrymas fundebant, ac nobis videntibus et mirantibus cicatrices illas, quasi vestigia Patris sui pie osculabantur. Nos vero in testimonium tanti miraculi tanque celebris digitos nostros in cicatricibus illis inferre præsumpsimus. Cum autem mater, ut supradiximus, filium suum ita sanatum reperisset, stupefacta, et omni admiratione et exultatione plena cepit clamare, et cum lacrymis dicere: « Venite, venite, videte Dei omnipotentis magna et prodigia quæ fecit super filio meo per B. Stephani merita; respexit certe miseram ancillæ suæ, liberans filium meum a morte per sanctum suum et restituens vitæ. » Congregata est igitur omnis multitudo populi oppidi Auverniæ in domo hujus viduæ, ut viderent signa et prodigia quæ Deus per B. Stephanum ibidem mirabiliter fecerat, et omnes mirati sunt de his quæ videbantur, et laudaverunt Deum in cœlestibus, qui facit mirabilia magna solus. Amen.

XXVII. *Item miraculum aliud.*

Adhuc non pigeat charitati vestræ audire signum perspicuum ac veritate perlucidum, quod tempore revelationis B. Stephani gloriose ac manifeste acciderit. Erat enim in vico Ambasiaco homo pauper, nomine Stephanus, cui erat filius, Petrus nomine, ex utero matris suæ claudus et jam fere deconnis. Hic enim quasi quoddam reptibile reptabatur per terram, cum volebat incedere. Cumque pater ejus audisset signa et prodigia multa quæ fiebant in Grandimonte, rogatu et consilio vicinorum suorum puerum portavit ad tumultum B. Stephani confessoris. Cum autem ibi per biduum aut triduum moram fecisset, fame coactus, et quasi dissidens de Dei bonitate et B. Stephani sanctitate reversus est cum filio, nihil penitus proficiens, quia incredulus permanebat, nec perseverare voluerat velut contentuens. Videntes vero vicini ejus et qui eum agnoscebant, quod quasi stultus et incredulus tam celeriter et enormiter recessisset a tumultu viri Dei, nec spem aut fidem haberet in operibus divinis, quæ jugiter ibidem divinitus fiebant, increpare eum coeperunt, ac verbis durissimis fortiter redarguere, et cum omni fiducia ei dicere: « Revertere miser et miserabilis, revertere cum filio in Grandimonte, et noli incredulus permanere. Resume igitur vires hominis fidelis, et tolle filium et pone ante altare et Dei viri sepulcrum. » Creditur igitur homo verbis fidelium, et in Grandimonte attulit filium, et latenter fugiens ibi dimisit eum. Puer autem claudus sic nequiter a patre incredulo dimissus permanebat jugiter ad januam ecclesiæ, petens elemosynam ab introeuntibus in templum. Cum autem perseveraret pulsans, et, prout noverat orare vel ab aliis instructus, quæreret auxilium de supernis, ut Deus et Dominus noster per merita.

B. Stephani revelare [f. relevare] dignaretur imbecillitatem sui corporis, exaudivit deprecationem ejus misericors et miserator pius, qui salvat omnes sperantes in se, et qui vult omnes ad agnitionem veritatis venire, aperiens ei sinum misericordiae suae, dando ei sanitatem perfectam, quia consolidatae sunt bases ejus et plantae. Hujus rei testes sunt promiscui sexcenti viri et mulieres innumerae qui eum primitus agnoscebant. Nos vero, ut de tanto tamque pretioso miraculo certiores redderemur, et hilariores efficeremur, jussimus cum adduci ad nos, quem vidimus erectum et ambulantiem, atque ex ejus ore audivimus suam quam primitus habuit infirmitatem; deinde vero sanitatem, quam per B. Stephani merita divinitus receperat, veraciter pronuntiantem. Hæc vidimus, hæc audi-
 B. verimus, hæc testamur, hæc charitati vestrae fideliter annuntiamus, ut credatis signis et prodigiis istis quæ auditis, et sic fideliter credentes vitam æternam habeatis. Amen.

XXVIII. *Item aliud miraculum.*

Cum dicat apostolus Paulus: *Charitas non quaerit quæ sua sunt, sed quæ Christi (I Cor. xiii); et Dominus in Evangelio: Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit (Marc. xvi); et Apostolus: Sine fide impossibile est placere Deo (Hebr. xi); et idem apostolus: Fides est sperandarum substantiarum, argumentum non apparentium (ibid.); ideo dilectionem vestram modis omnibus exhortamur in Domino, fratres charissimi, ut corda vestra ad audiendum et credendum præparetis, quatenus ea quæ de B. Stephano viro sanctissimo Patre nostro in volumine isto scripta reperietis, cum omni fiducia ac benignitate recipiatis, credatis, diligatis, pronuntietis, scientes pro certo quod, in quantum potuimus, Deo inspirante, ut supra diximus, vera et verissima conscripsimus, nec etiam omnia quæ de eo scribenda erant vel scribi poterant, huic paginae commendare voluimus; quod si scriberentur, forsitan minime crederentur. Multa siquidem signa et miracula quæ per merita ipsius a Deo perpetrata sunt diversis in locis sive provinciis, nostris temporibus quanquam a legitimis personis revelatione juridica facta audivimus, sub silentio præterire disponimus; sed pauca et certiora huic scripturae commendamus. Audivimus siquidem quod in Rodensi episcopatu quemdam puerum Deus per eum suscitaverit, cujus imago cerea apud quamdam domum nostram, quæ dicitur S. Michaëlis, delata est, ubi in memoriam tanti miraculi in ecclesia conservatur ac demonstratur; et etiam in Rotenensi episcopatu multa eum fecisse signa, quæ ut nobis videtur, oblivioni minime sunt tradenda. Nam uxor cujusdam militis, Arnaudus nomine, domini videlicet cujusdam oppidi, quod Rupis-excisa vocatur, per ipsum sanata est hoc modo: Mense denique Augusto, anno videlicet ab Incarnatione Domini 1192, supradicta mulier quæ Florentia dicitur, genere ac nobilitate seu probitate florens, ex improviso febricitare coepit, et gravi perurgeri molestia. Augebatur de die in diem infirmitas ejus, in tantum quod nec medici, nec aliquis alius ei proficere posset. Et quid dicam? pene usque ad mortem deducta est. Cumque cerne-
 A et gravi perurgeri molestia. Augebatur de die in diem infirmitas ejus, in tantum quod nec medici, nec aliquis alius ei proficere posset. Et quid dicam? pene usque ad mortem deducta est. Cumque cerne-
 B ret se mori, et fere de sanitate sua, tam ipsa quam vir ejus et cæteri, desperarent, posita est in cinere et cilicio, ut mos est Christianis mori. Tunc ipsa, prout potuit, cum viro suo locuta est dicens: « Ecce, vir meus, ut cernis, morior, et viam universæ carnis ingredior. Rogo te, in nomine Domini nostri Jesu Christi, quatenus me offeras, et vocas B. Stephano confessori, primo videlicet ordinis Grandimontensis institutori. » Tunc vir ejus ad vocem ipsius filium accipiens stuprum, mensuravit eum a capite usque ad pedes, ac deinde coepit filium cerea superinducere. Ipsa vero mulier, prout valebat, in corde suo B. Stephanum invocabat. Cum autem perseveraret in oratione, subito apparuit ei B. Stephanus multitudine discipulorum suorum constipatus, et apprehendens manum mulieris dextram, quasi subridens, ait illi: « Surge velociter, non enim morieris, sed sanaberis ab hac infirmitate. » Hunc autem nemo videbat vel audiebat nisi sola mulier. Cumque levasset eam B. Stephanus a lectulo infirmitatis suæ, surrexit mulier sana et incolumis effecta, et ita disparuit S. Stephanus. Vir autem ejus cum aspiceret eam surgentem, nimio stupore circumdatus, requisivit ab ea quid hoc esset, dicens: « Heu, domina mea! heu! quomodo ita est? Putabam te modo mori, nunc video te sanam et incolumem atque hilarem effectam, quid est hoc? » Cui illa arridens ait: « Certe, mi domine, B. Stephanus, cui me vocasti, modo dignatus est ad ancillam suam venire, et cum multitudine discipulorum suorum mihi indignæ mulieri apparere, et ut cernis, sanam et incolumem bonus et sanctus vir Dei me in pace dimisit. » Tunc facta est lætitia magna et exultatio in domo illa et in omni castello illo in illa die et deinceps. Postea vero mulier illa visitavit fratres nostros qui habitant in provincia illa, et in continio castelli ejus apud Auram-Ventosam, et narravit eis quæ sibi acciderant, et quomodo Deus per B. Stephanum visitare et sanare dignatus est. Tradiditque tres solidos Rotenensis monetæ, quos deferrent nobis in Grandimonte ad faciendam statuam ceream in memoriam tanti miraculi, quam ponemus ante tumulum B. Stephani.*

XXIX. *Item miraculum aliud.*

In eodem territorio apud castellum, quod S. Baudelii dicitur, erat quaedam mulier nobilitate et genere perspicua, quæ fratres nostros permanentes apud Auram-Ventosam, et ordinem nostrum valde obnixè diligebat. Hujus vero mulieris filius parvulus, tempore revelationis B. Stephani confessoris, gravi infirmitate invaditur, et pene usque ad mortem deducitur. Quod cum vidisset, mater ejus nobilis, anxia efficitur ac flebilis. Infirmitas autem pueri de die in diem augmentabatur, unde et su-

prædicta domina anxior effieciatur, ac dolore nimio perturbabatur. Quæ cum audisset virtutes B. Stephani, quæ assidue fiebant in Grandimonte, vovit eum B. Stephano confessori, et statim puer, Deo volente, restitutus est pristinae sanitati. Fratres qui hoc viderunt et audierunt veraciter nobis retulerunt.

XXX. *Item aliud miraculum.*

Item in territorio Lemovicensi apud vicum S. Juliani erant duo homines genere et nobilitate perspicui, quorum unus Ilerius, alter Petrus vocabatur. Qui quadam die cum egredierentur de vico supradicto ad promovenda negotia sua, obvium habuerunt quemdam militem profugum, nomine Geraldum de Oratorio, qui causa rapiendi, si aliquid fortuito inveniret, terram illam cum complicitibus invadere cupiebat. Cumque obvius haberet supradictos viros, gavisus est valde, utpote qui de rapina se et suos fovebat. Capiens autem illos, transtulit eos in terram aliam, ac retrahit in carcerem, ubi fame et inedia ac ferro afflicti fere per duos menses moram fecerunt. Cum autem cernerent se nimis cruciatibus affligi atque torqueri, ac de sua salute et liberatione fere jam desperantes, clamare cœperunt ad Dominum, ut per auxilium veræ crucis, quæ erat in Grandimonte, et per merita B. Stephani confessoris, primi patris ordinis Grandimontensis eos liberaret. Factum est autem, Deo miserante, cum sic perseverassent per totam noctem illam ex intimo cordis affectu Deum deprecantes, adfuit illis divina miseratio, quæ per virtutem supradictæ crucis vivificæ, et per merita B. Stephani, liberavit eos tali modo. Mane denique facto diei illius, quæ erat ante vigiliam B. Joannis Baptistæ, ex improvise ceciderunt manicæ de manibus Ilerii viri supradicti, sed de alterius manibus minime ceciderunt, usquedum, Deo ducente, venerunt ad domum nostram de Castaneariis, ubi a fratribus cum gaudio et alacritate pro honore et reverentia tanti miraculi suscepti, per tres dies quieverunt. Fratres autem loci illius nuntium nobis generale capitulum celebrantibus in Grandimonte hac de causa festinanter destinaverunt. Quo audito, ultra modum gavisus sumus, et ad nos ut venirent fratres obviam illis transmittere curavimus. Venientes vero viri illi cum fratribus, a nobis et ab omni conventu honorifice suscepti sunt in Grandimonte. Manicas siquidem ferreas, quibus graviter astricti fuerant, accipientes de manibus eorum, cum hymnis et laudibus, et eosdem pariter ad sepulcrum B. Stephani confessoris gaudentes obtulimus, ubi qui adveniunt in testimonium tam præclari miraculi, pendentes illas manicas assidue cernere possunt. Hæc autem omnia peracta sunt anno quinto revelationis ejusdem B. Stephani confessoris.

XXXI. *Item aliud miraculum.*

Eadem autem tempestate accidit et aliud miraculum non minus mirandum ac celebrandum. Gens enim pestifera atque crudelissima, quæ cum ma-

A gistro suo, Mercatore nomine, rapinæ ac malitiæ deservire consueverat, ingressa est causa rapiendi territorium Lemovicensis episcopatus. Factum est autem, cum devastarent fere universæ terræ illius quæ sita est juxta Grandimontem, et circumquaque diffusi per terram illam, quidam illorum venerunt ad quemdam vicum S. Salvatoris, ubi capientes in proditione quemdam clericum, nomine Gerardum, duxerunt captivum apud Ambasiacum vicum, quem nimis cruciatibus affligentes, verbisque durissimis et increpationibus pariter comminantes, ac manicas ferreas ejus manibus applicantes, districe ligaverunt ad stipitem, præstolantes, ut mane facto cum diversis cruciatibus interimerent, eo quod unum de consortio suo apud vicum supradictum miserè crudelissima perdidissent. Clericus etenim ille vir bonus erat atque suavis, et magnam fiduciam habebat in Domino, ut qui tali ac tanta proditione ab ipsis maleficis captus fuerat, nullo modo credere poterat, quod Deus eum ab ipsis diutius torqueri vel teneri permetteret: unde semetipsum orationibus atque vigiliis per totam noctem illam alacriter offerens, toto corde cœpit invocare nomen Domini et auxilium B. Mariæ virginis. Deinde diversis exhortationibus atque deprecationibus cœpit invocare B. Stephanum confessorem sanctissimum, atque talibus verbis eum obnixè efflagitare: « O beate Stephane! o confessor sanctissime! o Pater amantissime! mihi indigno, mihi que misero servulo tuo celeriter succurre modo; succurre, inquam, nam, ut cernis, captus sum juxta sepulcrum tuum, ubi multa miracula, ego indignus, oculis meis perspexi, quæ divina largitate ac bonitate sæpissime sunt perpetrata. Eia nunc, domine, fac cum servo tuo misericordiam, et libera me ab horum maleficorum crudelitate, ne gaudeant super me omnes qui affligunt me! Surge in adjutorium meum, et ostende potentiam quam te veraciter credo obtinere apud Dei benevolentiam. Si enim me liberare decreveris, et ad sepulcrum tuum me salvum deduceris, invocabo nomen tuum assidue, et tua magnalia non cessabo manifestare. » Cumque hæc, et horum similia per totam noctem illam anxius diceret, appropinquante jam diluculo, ecce subito obdormiunt qui erant in habitaculo illo. Dum autem jacerent quasi mortui, ex improvise adfuit gratia Dei et auxilium B. Stephani. Liberatur etenim clericus, cui auxilium contulit Dominus, pro quo, ut credimus, rogaverat B. Stephanus, ut liberaretur a nexibus. Liberatur siquidem a stipite, nullo obstante ligamine. Sed adhuc dependent in manibus ejus manicæ ferreæ. Videns vero se liberum, Dei quærit auxilium, ut per B. Stephanum suum ductorem prævium reducatur ad hospitium. Egreditur de domo cum fiducia, aperta reperit ostia, quem divina clementia ad nostra duxit limina. Laudes canuntur Domino, quas nostra psallit concio, pro liberato misero a pravorum ergastulo. Duræ franguntur manicæ, quas transtulit de carcere; suspenduntur

ad tumultum, propter tantum miraculum. Laudatur inde Dominus, et bonus pastor Stephanus, per quem divina gratia fecit tanta prodigia.

XXXII. *Item miraculum aliud.*

Quinto anno revelationis beati Stephani confessoris accidit quoddam miraculum apud Anginiacum vicum in territorio Lemovicensi, tali modo. Erat ibi presbyter quidam nomine Geraldus, genere et dignitate perspicuus, capellanus ecclesie S. Martialis apostoli quæ sita est in loco illo. Cui ex improvviso, nescio quo casu, talis surditas accidit, quod si omnia cymbala pulsarentur vel tympana ad aures ejus moverentur, nihil penitus audire posset, ut isdem presbyter postmodum in Grandimonte coram nobis pluribus retulit. Qui cum cerneret se auditum omnino amisisse, perrexit in ecclesiam Sancti Martialis, ubi est memoria beati Stephani confessoris, ad altare B. Mariæ semper virginis, et ejusdem B. Stephani confessoris, cujus dentem, quem eidem presbytero dedimus, pro reliquiis accepit, indutus lineis, et, manibus ablutis, consignavit, et tetigit undique aures suas, habens fiduciam magnam in Domino et beato viro Stephano. Qui nocte subsequente, et Deo miserante, sanctoque Stephano, ut credimus, succurrente ac pro ipso orante, meruit recuperare auditum, ita siquidem, ut ipse postea nobis firmiter retulit, dupliciter quam prius audisset.

XXXIII. *Item aliud miraculum.*

Per idem tempus accidit aliud miraculum in Cadurcensi territorio apud Saliniacum vicum. Erat ibi quidam familiaris fratrum de Lassiaisseras et de Podio Girberti, nomine Arnaldus, cujus filius, Bernardus nomine, gravi corripitur febre in Augusti mense. Videns vero pater adolescentis filium suum quem valde diligebat, nimio dolore perturbari, cepit anxius esse, et quid ageret ignorabat. Attamen misit ad quemdam amicum suum, Bernardum Constantini nomine, qui apud Sarlatensem vicum tunc temporis morabatur, indicans ei infirmitatem filii sui. Nam isdem Bernardus suum nomen puero imposuerat, cum de sacro fonte baptismatis ipsum infantem elevasset. Unde anxius efficitur, et usque ad stratum pueri febricitantis concitus acceleravit; cumque venisset, invenit adolescentem jam penitus destitutum, nec videntem, nec audientem, sed quasi mortuum, in cilio et cinere, ut moris est Christianis vitam finire, projectum. Pater vero adolescentis, et qui cum eo erant, flebant et lamentabantur super destitutione juvenis. Bernardus autem Constantini cepit consolari patrem pueri et cæteros qui in illa domo erant, talibus verbis: « Fratres dilectissimi, videte ne flevistis, neque dolore aliquo perturbemini, sed omnes invicem deprecemur Deum omnipotentem, quatenus pro amore beati Stephani confessoris Grandimontis, puerum istum pristinae restituat sanitati. » Et placuit omnibus sermo iste, et voverunt eum omnes S. Stephano confessori sanctissimo, candelam facientes,

ac super eum ponentes, atque dicentes. « Sancte Stephane, confessor Dei egregie, succurre nobis hodie, ut reviviscat puer iste: nam si eum per te recuperabimus, ipsum cum candela hac ad tumultum tuum in Grandimonte alacres perducemus. » Interim dum hæc agebantur, videbat visionem quamdam adolescens in hunc modum: apparebat siquidem ei quidam senex capite candido, ac barba prolixa, indutus nostro habitu, et dicebat ei: « Veni mecum in Grandimonte, ibique sanaberis ad tumultum B. Stephani confessoris, Domino propitiante. » Sequebatur eum adolescens, ut sibi videbatur, viam carpens, sed vir ille discedebat ab eo in itinere: unde puer qui quasi mortuus jacebat, magna voce cunctis qui aderant audientibus et mirantibus clamabat: « Heu! heu! ubi est vir ille qui me ducebat? Nescio quo ivit. » Et sic videntibus et gaudentibus cunctis qui aderant, Deo miserante, et beato Stephano pro ipso orante, redditur vitæ. Igitur qui adstabant interrogare eum cœperunt, qua causa sic clamaverit. Quibus ipse ait: « Ignoro utrum clamaverim, an non: sed mihi videbatur ut a quodam sanctissimo homine ducerer in Grandimonte, qui aliquando recedebat a me, cum essemus in itinere. Et hac de causa forte requirebam ubi pergeret ille. » Audientes siquidem hæc omnes qui ad exsequias defunctionis ejus confluxerant, admiratione multimoda stupefacti laudare cœperunt nomen Domini, et beatum Stephanum magnis vocibus et laudibus extollere. Deinde præfatus Bernardus Constantini, patrinus ipsius pueri, duxit eum secum in Grandimonte, ut voverat, ad sepulcrum beati Stephani, quorum fideli narratione, audientibus quamplurimis, divina gratia largiente, hæc omnia didicimus.

XXXIV. *Aliud miraculum.*

Eodem autem anno quo hæc facta sunt, id est circa festivitatem S. Lucæ evangelistæ, accidit quoddam miraculum atque stupendum apud castellum quod dicitur Mons-Mauriliensis. Ignis ingens atque copiosus ex improvviso cœpit vastare domos supradicti castelli, in quo permanebat homo quidam, nomine Petrus Soutarius, familiaris ejusdam domus nostræ religionis, quæ Entrefis dicitur. Habebat siquidem homo iste domum magnam inter cæteras quæ ab igne comburebantur, plenam utensilibus et bonis quamplurimis adornatam atque onustam, contra quam ignis vehemens quasi minando ut eam omnino incenderet atque popularet, veniebat. Videns vero familiaris supradictus ignem vehementem, cum summa festinatione de domo egreditur intrepidus, nihil secum de bonis omnibus educens vel rapiens, cœpit clamare magnis vocibus et dicere: « Sancte Stephane, confessor egregie, atque institutor ordinis Grandimontensis venerande, tu scis quia toto tempore vitæ meæ, in quantum valui, Deo inspirante, dilexi te, et illis atque discipulis diu est quod fideliter deservivi. » Tunc qui adstabant omnes amici ejus, et qui venerant ut

eum adjuvent, cœperunt eum vehementer increpare atque redarguere, et ei cum magna indignatione dicere : « Quid agis, miser homo ac miserabilis? Nonne comburentem atque devastantem omnia ignem copiosum ad tui perniciem venire cernis? Permite, obsecramus, ut alii ad exspoliandam domum ingrediamur, alii super tectum ascendamus, ut vel sic domum tuam et omnia bona tua ab igne, Deo volente, eripiamus. » Quibus ille ait, ut erat magnæ fidei et probitatis vir, quasi subsannando et increpando respondit : « Videte, charissimi, videte ne feceritis, confido in Deo, quia domus mea, Deo auxiliante, et beato Stephano succurrente, nequaquam ab isto incendio modo comburi vel devastari poterit. Recedite, recedite, aliis succurrite, mihi vero minime. Est alius quem vos nescitis vel videre potestis, qui me juvabit et domum meam ab isto incendio liberabit. » Et iterum atque iterum clamabat cum magna voce : « Sancte Dei Stephane, mihi indigno famulo tuo auxiliare, et domum meam quæ tua est ab isto igne defende. » Ad hanc vocem subito ignis ille dissolvitur, fugit, et concutitur, domus illæsa ab ipso relinquitur; Deus vero benedicitur, et sanctus Dei Stephanus magnis laudibus extollitur. Nec mirum, quia ignis ille omnes domos devastaverat circumquaque, nec domum illam unquam tangere potuerat, quia virtus divina illam per beatum Stephanum observaverat. Postea vero vir ille cum filio suo in Grandimonte venit, et Deo ac beato Stephano pro beneficio hujus miraculi laudes et gratias retulit, et nobis veraciter ac fideliter hæc omnia reseravit.

XXXV. *Item aliud miraculum.*

Accidit eodem tempore, circa festivitatem B. Lucæ evangelistæ, apud vicum S. Juniani in territorio Lemovicensi, miraculum gloriosum tali modo : Iterius de Monte-Valerii, de quo mentionem superius fecimus, quem Dominus Deus omnipotens ipso anno, per virtutem vivificæ crucis et ob amorem beati Stephani confessoris, ut ergastulo carceris liberaverat, ex improvise lethargico morbo invaditur, et fere usque ad mortem deducitur. Flebant igitur sui, et omnes nati ejus, eo quod viderent omnes tali ac tanta eum in valetudine laborare. Jam enim desperabant de vita ipsius et incolumitate sui corporis. Et quid plura? dirigunt ad

A nos nuntios, quatenus orationibus nostris apud Deum et B. Stephanum ei auxilium conferremus. Audientes siquidem in valetudinem sui corporis, graviter affligimur. Erat enim amicus noster atque consanguineus, genere quoque atque nobilitate perspicuus. Unde fratres in unum convocantes, et rem ipsam eisdem significantes, injunximus ut pro eo orarent, et auxilium a Domino postularent, quatenus, intercedente beato Stephano confessore sanctissimo, Deus et Dominus noster ei auxilium de supernis conferre dignaretur. Postmodum vero veloci cursu nuntium nostrum cum ferculis ægrotanti necessariis mittere curavimus. Cumque domum ægroti festinus intraret, invenit eum jam positum in cinere et cilicio, ut moris est Christianis mori, amicos ejus ejulantes ac flentes, et exsequias præparantes, clericosque psalmos psallentes et canentes. Jacebat siquidem quasi mortuus, nihil penitus videns, neque audiens. Erat enim vigilia Omnium Sanctorum. Convocans eum cum magno clamore nuntius prædictus, et cum magno ejulatu, cœpit ei dicere : « Domine Iteri, ecce adsum nuntius domini prioris Grandimontis, obsecro vos pro amore ipsius, et pro dilectione quam erga eum habetis, quatenus in corde vestro, si tamen ore non potestis, orationem fundatis ad Dominum, quatenus pro amore et honore beati Stephani confessoris vos ex hac in valetudine relaxare dignetur. » Et quid dicam? ad vocem et admonitionem hujus nuntii infirmus ille cœpit eum in corde invocare, et, prout poterat, beato Stephano supplicabat. Tunc omnes qui astabant similiter pro eodem orationem ad Dominum fundere non cessabant, et B. Stephanum oratione assidua deprecabantur, ut pro ipso festinanter oraret. Facta autem oratione diutius ab omnibus, infirmus repente sanatur, vultus ejus in melius commutatur, lætus efficitur. Ita siquidem ut vestigium in valetudinis in ipsius corpore penitus non remaneret. Et qui prius flebant amici ejus, modo lætantur, eique congratulantur, et facta est lætitia magna et exultatio in illa domo die illo et deinceps. Postea vero venit sanus effectus et alacer in Grandimonte tumulum beati Stephani visitare, et ei gratias referre pro duplicato beneficio sanitatis, et liberatione carceris facta in spatio parvi temporis.

S. STEPHANI DICTA ET FACTA,

Stephani de Liciaco, uti conjicimus, jussu conscripta, et a Gerardo Iterii in Vita ejusdem a se composita inserta.

1. *Hic breviter comprehenduntur atque concluduntur virtutes conversationis atque sanctitatis beati Stephani confessoris.*

Sanctus igitur Stephanus, venerandi ordinis

Grandimontensis institutor primus, dilectus Deo et hominibus, atque eremita perspicuus, humilitatis, virginitatis, veritatis, obedientiæ, abstinentiæ, patientiæ, fidei, spei, charitatis, prudentiæ,